

Charta 77 očima vězňů v československých vězeňských zařízeních¹

TOMÁŠ BURSÍK

Letošní rok je ve znamení třicátého výročí vzniku Charty 77. Téma nejen pro historiky, politology a novináře, ale především pro pamětníky a iniciátory tohoto mimořádného počínu. Ne náhodně vznikla Charta 77 v roce, který byl prohlášen rokem práv politických vězňů. Navíc se v Bělehradě chystala konference, jež měla zkoumat dodržování Závěrečného aktu z Helsinek především v oblasti lidských práv.

Již byly zkoumány a popsány různé reakce na zveřejnění dokumentu Charty v roce 1977 jak ze strany přívrženců a podporovatelů této iniciativy, tak i ze strany tehdejší oficiální moci, jejímiž nejviditelnějšími symboly se staly články v *Rudém právu* *Ztroskotanci a samozvanci* a podpisy pod provoláním tzv. Anticharty. Na okraji zájmu zůstaly reakce a názory lidí uvězněných v českých vězeňských zařízeních. Jedná se o velice pestrou skupinu, do níž se řadí nejen tehdejší političtí vězni, ale i lidé internovaní za hospodářské a kriminální trestné činy. Diferencovat mezi lidmi vězněnými pro jejich názory a přesvědčení (tj. nespravedlivě) a lidmi, kteří se dopustili skutečného trestného činu a byli po právu odsouzeni, je z některých hledisek dosti obtížné.

Do dnešních dnů se dochova-

ly měsíční svodky Správy Sboru nápravné výchovy (SSNV), jejího oddělení vnitřní ochrany (OVO),² které jsou dočasně uloženy v archivu Vězeňské služby ČR. Pro badatele jsou v současnosti, bohužel, takřka nepřístupné.³ Tyto svodky byly po svém vyhotovení posílány pro informaci ministru spravedlnosti a ústřednímu výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ). Obsahují mimo jiné názory odsouzených na domácí a mezinárodní politické události, sledují reakce vězňů na věci spjaté s každodenním životem (např. zdražování, nedostatek určitého zboží, velká vedra, zimy, komentáře ke sportovním událostem apod.), pojednávají o náladách vězňů (viz neustálá víra v blízkou amnestii při důležitých výročích) aj.

Na místě je ovšem určitá rezervovanost k dokumentu takového

typu, který byl vytvořen s cílem podat informaci nadřízeným institucím, čemuž odpovídá styl i forma textu. Je jisté, že úplně neodráží reálnou situaci ve vězeňských zařízeních, mnohé věci zůstávají záměrně zamlčeny (například mnohé excesy příslušníků Sboru nápravné výchovy vůči vězňům, různé formy psychického i fyzického nátlaku na politické vězně atd.), přesto jsou pro nás jedním z nejdůležitějších pramenů pro poznání podob represe, jak na ni nahlížela státní moc, v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století v Československu.

Pokud se za mřížemi ocitl člověk známý pro svoje názory, přesvědčení, postoje, činnost proti nedemokratickému státnímu zřízení či bývalý komunista nesouhlasící s husákovským režimem, který byl zároveň ve středu pozor-

¹) Tento text je součástí řešení projektu specifického výzkumu FF UK č. 224 138 *Političtí vězni a jejich postavení v rámci českého vězeňského systému 1969–1989*.

²) Blíže viz TOMEK, Prokop: *Dvě studie o československém vězeňství 1948–1989*. Edice Sešity, č. 3, ÚDV, Praha 2000, s. 7–57.

³) Tyto dokumenty mají být předány podle § 14 odst. 1 zákona č. 181/2007 Sb. k 1. únoru 2008 Archivu bezpečnostních složek.

nosti demokratických států a mezinárodních nezávislých organizací (Amnesty International), svodky detailně informovaly o jeho pobytu ve vězení. Mezi jinými můžeme hovořit o Janu Tesařovi, Milanu Hüblovi, Jaroslavu Šabatovi, Petru Uhlovi, Jiřím Ledererovi, Václavu Havlovi, Václavu Bendovi, Jiřím Dienstbierovi, Rudolfo Battěkovi, Pavlu Wonkovi a mnoha dalších. Poslední částí těchto svodek byly tzv. „operativní poznatky z věznic“ a „souhrnný přehled“ o mimořádných událostech ve vězeňských zařízeních.

Zveřejnění dokumentu Charty 77 v zahraničních sdělovacích prostředcích a události v ČSSR s tím spojené samozřejmě nezůstaly bez odezvy ani za zamřížovanými okny věznic. Ještě předtím, na Nový rok, byl vězňům zařazeným rozsudkem soudu do I. nebo II. nápravně výchovné skupiny (NVS) umožněn poslech novoročního projevu prezidenta republiky. Nutno podotknout, že se setkal spíše s negativní odezvou. Zprávy o zveřejnění dokumentu Charty 77 v zahraničí vyvolaly u naprosté většiny odsouzených mimořádný zájem. Vězni se vyslovovali na jeho podporu, bez ohledu na to, za jaký trestný čin si trest odpykávali. Pozitivní zájem vzbudila i jména prvních signatářů, které vězni znali z období Pražského jara. Naopak velké rozhořčení způsobovalo, že text dokumentu Charty 77 je pranýřován v československých sdělovacích prostředcích, aniž by byl celý obsah dokumentu zveřejněn.⁴ Rovněž velmi negativní ohlasy způsobovaly známé osobnosti, které veřejně vystoupily s kritikou Charty 77. Jedním z nich byl Emil Zátopek. Mezi odsouzenými kolovalo mínění, že to je člověk, který

Pohled z venku na věznici Plzeň-Bory v sedmdesátých letech dvacátého století.

Zdroj: KDH VS

své názory radikálně změnil. Zátopek udělá za hodnost, tituly a významání cokoliv, neměl by však zapomínat, že kdysi podepsal 2000 slov. Pokud se ve sdělovacích prostředcích objevila kritika některého ze signatářů, který měl za sebou pohnutou minulost, mohl naopak počítat s velkými sympatiemi vězňů. Byť je otázkou, zda by o takovou podporu sám stál. To byl případ MUDr. Františka Kriegla. Svou roli určitě sehrálo jeho statečné chování v roce 1968. A svým rozhodnutím spolupodepsat Charty 77 se zařadil na piedestal *mimořádné osobnosti celosvětového významu*.⁵ Velmi populárním se stal i mluvčí Charty 77 Jiří Hájek.

V očích některých vězňů měl rok 1977 předznamenat následující rok 1978, podobně jako rok 1967 předznamenal rok 1968.

V nápravně výchovném ústavu (NVÚ) v Ostrově nad Ohří se mezi odsouzenými vyskytl názor, že

V roce 1978 bude veselo jako v roce 1968. [...] Začíná nový rok 1968 a v republice se konečně udělá pořádek. Komouši alespoň vidí, že žádná konsolidace nebyla a nebude. Nyní by měli naši lidé vyhnat přivandrovalce z Východu a režim se zhortí v několika dnech. Rok 1968 skončil špatně jenom proto, že páni straníci pozvali sovětské vojsko, skopčáky, zlomyslné Poláky a maďarské paprikáče.⁶

Charta 77 a dění kolem ní je pouze provokací komunistické strany, že se jedná o předzvěst dalších čistek uvnitř KSČ a zároveň o jakýsi barometr věrnosti „dělnické třídy“ stranické politice. Naopak některým vězňům umístěným v nápravně výchovném ústavu Mírov (mimočodem v této době zde byl nucen odpykávat si svůj trest básník Ivan M. Jirous) se nelíbilo údaj-

⁴) *Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby (KDH VS)*, f. OVO-SSNV – neuspoř.; operativní svodka SNV-ČSR, leden 1977, s. 1-2.

⁵) *Tamtéž*, s. 2.

⁶) *Tamtéž*. V této souvislosti by bylo jistě zajímavé pojednat o tvorbě různých mýtů a stereotypů, které se objevily v průběhu staletí a které máme jaksi „zakódované“ v souvislosti s našimi sousedy. Ale to není předmětem tohoto textu.

ně příliš levicové vyhranění Charty 77, což plynulo i z podpory, o kterou její významní představitelé žádali Willyho Brandta, Bruna Kreiského, Olafa Palmeho a další. Podle nich nelze s komunismem vést žádný dialog ani s ním být v názorové shodě. Naopak je nutné jej zničit vojensky. Nebyl to jen případ vězňů na Mírově. V lednu a únoru se obecně projevoval vyhraněný antikomunismus především mezi odsouzenými zařazenými do II. a III. nápravně výchovné skupiny.

Pokud bychom měli být odkázáni na oficiální informace, značně napjatá situace se vytvořila v nápravně výchovném ústavu Valdice, kam byli umísťováni odsouzení zařazení do III. nápravně výchovné skupiny, tj. ti nejnebezpečnější.⁷ Tady vznikla skupina odsouzených, která se sama nazývala Svaz nevolníků. Neustále se snažila získávat další přívržence, ovlivňovat je proti socialistickému systému v Československu a formovat je ve prospěch kapitalistického zřízení. Mnozí členové této skupiny sami sebe začali vnímat jako oběti komunistického režimu a svým kriminálním zločinům se snažili dát politický podtext. Činnost skupiny nazývané Svaz nevolníků byla sledována příslušníky oddělení vnitřní ochrany. V průběhu operativní akce oddělení vnitřní ochrany bylo odhaleno prohlášení Svazu nevolníků, které mělo být vyneseno z nápravně výchovného ústavu Valdice a předáno do zahraničí nebo šířeno mezi domácí veřej-

Vyjadřujeme plnou podporu programové náplni Charty 77 signované skutečnými představiteli spoutaného a zotročeného lidu Československa. Kladně se stavíme za výzvu J. Pelikána sjednotit na platformě demokratického socialismu opoziční proudy v ČSSR ke společné akci za nový sociální řád, ve kterém základní civilizační hodnoty, k nimž v dějinách směřovalo úsilí mnoha pokrokových sil, právo a svoboda se stanou skutečností.

Odmítáme účast na budování a podpoře tzv. reálného socialismu, prezentovaného současným stranickým a státním vedením, které pod rouškou marxismu-leninismu a za podpory sovětských bodáků vykořisťuje pracující lid Československa. Vysoce oceňujeme příkladnou obětavost a neohroženost signatářů Charty 77 a zasíláme jim svůj bojový pozdrav. Ať žije demokratický socialismus!

Svaz nevolníků ČSSR

Předseda Jar. Venhauer v. r.; tajemníci Antonín Vejvoda v. r. a Jiří Ťapřuch v. r.⁸

ností. Příslušníci oddělení vnitřní ochrany zachytili i další materiály a pokyny vydané touto skupinou, které měly sloužit k akcím na podporu Charty 77 a také měly být namířeny proti lidem, kteří ji veřejně odsoudili. Při následných výsledcích odsouzení ze Svazu nevolníků tvrdili, že není možné stíhat signatáře Charty 77, neboť se ničím neprovinili proti zákonům. Že by byli tak dokonale obeznámeni s československým právním řádem?

Pohovory provedené na GP⁹ s některými signatáři odsouzení nepovažují za trest. Velmi populární se stává mezi odsouzenými osoba J. Hájka, který je označován za největší osobnost ve funkci ministra zahraničí vedle Jana Masaryka. Zvláště je zdůrazňována mimořádná inteligence jmenovaného, který mj. ovládá jedenáct světových jazyků. Mnozí s radostí prohlašují: „Ten jim ještě zatočí hlavy.“¹⁰Mnozí věz-

ni bez ohledu na spáchaný trestný čin viděli v prohlášení Charty 77 naději na příchod liberálnějších poměrů do Československa, a tím i na zlepšení podmínek ve věznicích.

Zájem většiny odsouzených o události spojené s Chartou 77 neochabl ani v únoru. Velké popularity se těšily televizní a rozhlasové pořady věnované Chartě 77 a jejím signatářům. Vězni nadále vyjadřovali přízeň hlavním protagonistům, v této souvislosti hovořili o *správných chlapcích, kteří dokáží nebojácně vystupovat proti současnému režimu*, a televizní pořady, které je očeřovaly, považovali za dobrou reklamu. Stále bylo kritizováno to, že dokument Charty 77 nebyl oficiálně nikde zveřejněn. Odsouzení si to vysvětlovali strachem vedení státu a komunistické strany z následné reakce obyvatel, protože text Charty 77 byl vnímán jako objektivní

⁷ Situace je ovšem daleko komplikovanější. Ve III. NVS se ocitli nejenom vrahové a kriminální recidivisté, ale také lidé, kteří se opakovaně dopustili drobných hospodářských deliktů a za to rovněž byli poněkolkáté odsouzení a jako nenapravitelní poslání na převýchovu právě do Valdic. Do této nejpřísnější skupiny podle rozsudku soudu spadali i odsouzení podle § 105 I. hlavy zvláštní části trestního zákona. Do vyšší NVS mohl být vězeň z nižší NVS také přeřazen rozhodnutím soudu z důvodu „špatného chování“, např. opakovaného neplnění pracovních norem. To byl později případ Jiřího Gruntoráda, dnešního ředitele knihovny Libri prohibiti.

⁸ *KDH VS*, f. OVO-SSNV – neuspoř.; operativní svodka SNV-ČSR, leden 1977, s. 5. K podobné iniciativě došlo i mezi odsouzenými umístěnými ve slovenském vězeňském zařízení Leopoldov. Text na podporu Charty 77 spolupodepsalo deset vězňů odsouzených k trestům v rozmezí od dvou do třinácti let.

⁹ Generální prokuratura.

¹⁰ *KDH VS*, f. OVO-SSNV – neuspoř.; operativní svodka SNV-ČSR, leden 1977, s. 5.

Chodba ve věznici v Plzni-Borech.

Zdroj: KDH VS

a vystihující reálnou situaci v Československu.¹¹

Podle autorů operativní svodky se o dění kolem Charty 77 zajímali lidé odsouzení za tzv. prvohlavové trestné činy, kteří oceňovali především angažovanost zahraničních státníků a politiků. Předpokládali, že tento pozitivní nátlak na domácí nejvyšší představitele a „komunistické pohlaváry“ by mohl ještě před zahájením bělehradské konference vést k propuštění

politických vězňů v Československu (v jazyce komunistické moci „tzv. politických vězňů“), kterým by byl následně umožněn odchod do exilu. Naopak tyto odsouzení však realisticky uvažovali (na rozdíl od odsouzených ve II. a III. nápravně výchovné skupině), že k zásadním politickým změnám za současné mezinárodní situace nedojde. Změny se daly očekávat jedině v případě úmrtí Leonida I. Brežněva a nástupu nové garni-

tury sovětských politiků. Teprve pak by mohla být přehodnocena i politika SSSR vůči ostatním socialistickým státům. Následně by na řadu přišly politické změny uvnitř těchto zemí. Mnozí vězni s neskryvanou škodolibostí konstatovali, že Charta 77 *komunistům tak zatopila, že se bojí jezdit do zahraničí*. Byli přesvědčeni o strachu komunistických funkcionářů, když konstatovali, že prezident republiky a jiní vládní činitelé zcela upusti-

¹¹⁾ *Tamtéž*, únor 1977, s. 2.

li od cest na Západ, aby nemuseli odpovídat na nepříjemné dotazy.¹²

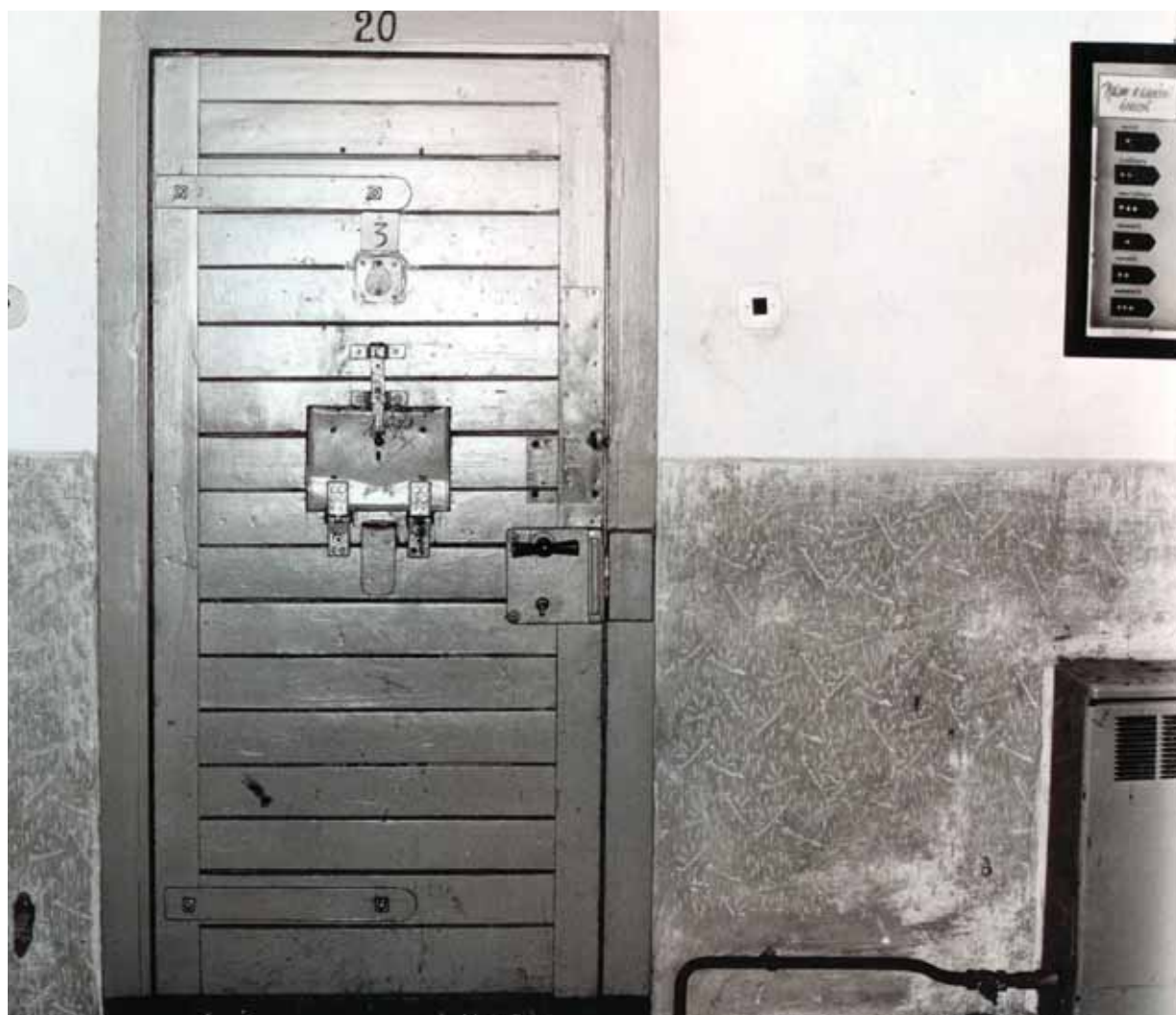
Velký zájem vyvolalo shromáždění umělců v Národním divadle 28. ledna 1977. V jeho závěru přítomní podepisovali provolání *Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru*, které předtím přečetla herečka Jiřina Švorcová a pro které se později vžil pojem Anticharta. Celé toto „divadlo“ proběhlo v přímém přenosu, a je tedy pravděpodobné, že ho zhlédla i řada odsouzených. Velké překvapení

vzbudila přítomnost Jana Wericha. Podle nich byla účast na tomto shromáždění povinná, lidé k ní byli přinuceni, vedeni i vlastním strachem. Samotná přítomnost na shromáždění však podle názorů řady vězňů neodpovídala vnitřnímu přesvědčení mnohých zúčastněných umělců.¹³

Ojediněle se vyskytly názory, že události kolem Charty 77 přinesou další zhoršení pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody – např. zostřený dohled, zvýšenou kontrolu

korrespondence, přísnější podmínky pro možnost přerušování výkonu trestu apod. Častěji se objevoval názor, že tyto události povedou k větší humanizaci výkonu trestu odnětí svobody, dojde k vyjmutí některých paragrafů z trestního zákona a tresty za některé trestné činy se budou pohybovat v nižší sazbě, než tomu bylo doposud.

Je jisté, že především vězni odsouzení z politických důvodů museli pociťovat zmar a lítost, když události kolem Charty 77 mohli

Dveře vězeňské cely ve Valdicích, patrně počátek sedmdesátých let.

Zdroj: KDH VS

¹²⁾ Tamtéž.

¹³⁾ Tamtéž, s. 3.

Odsouzení muži v nápravně výchovném ústavu Valdice.

Zdroj: KDH VS

sledovat jen zpovzdálí za vězeňskými zdmi, k tomu informace získávali pouze přes filtr vězeňské cenzury a dále z omezených a tendenčních zdrojů. Ani při případné návštěvě pod přísným okem dozorce se nedalo hovořit otevřeně. Ivan M. Jirous o tom píše manželce Julianě v dopise z Mírova 6. února 1977 (viz rámeček).

Události, k nimž došlo v nápravně výchovném ústavu Valdice, znamenal i denní tisk. Jeho prostřednictvím se o Svazu nevolníků dozvěděli i vězni z jiných vězeňských zařízení. Ze svodky oddělení vnitřní ochrany za měsíc únor jsou

Moje milá, kdybych Ti tak mohl psát o tom, na co v tyto dny myslím, bylo by to dlouhé povídání. Jediné, co Ti mohu říci, že jsem v duchu pořád s Tebou a se všemi přáteli. Myslím na Vás intenzivně, s velikou něhou a pocitem blízkosti. Nemohu dělat nic jiného než tady sedět jako zajíček v jamce a navlékat dny jako korálky na šňůru. Hlavně abych se s vámi se všemi ve zdraví setkal, až se vrátím, na nic jiného nemyslím.¹⁴

zřejmé sympatie ostatních odsouzených k vězňům z Valdic. Podle nich by se podobné skupiny měly zakládat i v jiných vězeňských zařízeních. Velmi trefný připadal vězňům i název Svaz nevolníků, protože v jejich očích vystihoval současné postavení nejen vězňů,

ale i celé společnosti v ČSSR. V samotných Valdicích bylo podle příslušníků oddělení vnitřní ochrany patrné „zpolitizování kriminálních recidivistů“.

Nicméně příslušníci oddělení vnitřní ochrany již podnikali kroky k rozkladu celé skupiny. Podle

¹⁴⁾ JIROUS, I. M.: *Magorovy dopisy*. Torst, Praha 2006, s. 80.

Obecně převažuje názor, že u nás vrcholí společenská krize, která vyústí v nový rok 1968. Odsouzení široce komentují veškeré dění s ostře negativním zaměřením vůči všem oficiálním stanoviskům. To, že není vedeno trestní řízení proti signatářům Charty, je považováno za slabost zřízení. Když komentátor televizních novin hovořil o vystoupení předáka sudetských Němců a uvedl výrok, že ČSSR je velký koncentrační tábor, přítomní odsouzení začali spontánně tleskat. Obdobné chování odsouzených bylo při této příležitosti zaznamenáno i v NVÚ Horní Slavkov. Někteří jednotlivci v NVÚ Valdice navrhnou, že je nutno připravit akci namířenou proti konferenci v Bělehradě. Podle jejich názoru by bylo nejvhodnější zahájit hromadnou hladovku, aby byla dokázána humánnost našeho zákonodárství. Je zjišťováno, že jsou někteří odsouzení přesvědčováni, aby po propuštění z výkonu trestu předávali na Západ zprávy o zvířecím zacházení s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody.¹⁵

nich byl vliv těchto několika vězňů na ostatní odsouzené omezený. Navíc členové Svazu nevolníků se nacházeli pod bedlivým dohledem tajných spolupracovníků vězeňské agentury a na okresní soud do Jičína byl podán návrh na zostřenou izolaci pro hlavní iniciátory skupiny, odsouzené Antonína Vejvodu a Jiřího Ťaptucha.¹⁶

Vše plyne, nic netrvá. S přibývajícím týdnem začal opadat zájem většiny odsouzených o dění kolem Charty 77. Přednost dostaly nikdy nekončící diskuse o nejbližším možném termínu amnestie, událostech ve sportu a „černé kronice“. V jednotlivých vězeňských zařízeních to byli již spíše jednot-

livci či malé skupinky vězňů, kteří se snažili o tématu diskutovat. Širší zájem vzbudilo přijetí prof. Jana Patočky nizozemským ministrem zahraničí Maxem van der Stoeltem. Velmi zajímavé je, že odsouzení se údajně dozvěděli o smrti významného filozofa profesora Jana Patočky zprostředkovaně, ze zahraničních sdělovacích prostředků, a navíc věděli, že profesor Patočka zemřel po nepřetržitém mnohahodinovém výslechu Státní bezpečností. Byli také informováni o různorodé šikaně v každodenním životě, které byli podrobeni první signatáři Charty 77. Situaci a atmosféru ve společnosti vně vězeňské zdi vnímali jako špatnou. I vzhledem k panujícím poměrům v Československu předpokládali, že konference v Bělehradě skončí krachem. Také se objevovaly spekulace o rozporech uvnitř samotného nejužšího vedení KSČ.¹⁷

Snad jedinou větší skupinou, která permanentně o dění kolem Charty 77 projevovala zájem, byli lidé odsouzení podle I. hlavy zvláštní části trestního zákona, umístění na I. úseku v nápravně výchovném ústavu Plzeň-Bory. V podstatě se jednalo o politickou izolaci, kdy tito lidé měli pouze velmi omezenou možnost pohybu i v rámci nápravně výchovného ústavu, nesměli se stýkat s jinými vězni, na vycházky chodili odděleně vždy za přímého dozoru příslušníka Sboru nápravné výchovy, mimo jiné jim byla strava nošena v určitých dobách až na celu, i návštěvy probíhaly jindy, než to bylo běžné, a vždy pod kontrolou. Ztráta přímého kontaktu s vnějším prostředím se nutně musela projevit v některých názorech na soudobé události. Příslušníci oddělení vnitřní ochrany situaci na zdejšímu úseku popsali následovně (je zře-

telné, že přestože oficiální moc ve státě nechtěla připustit reálnou existenci politických vězňů, věnovala těmto osobám a jejich názorům maximální pozornost):

V NVÚ Plzeň bylo obsáhleji hovořeno o bývalém ministru zahraničí Jiřím Hájkovi, který prý je nepřetržitě střežen příslušníky SNB, což se rovná domácímu vězení. Při rozhovorech o úmrtí Patočky jsou uváděny různé úvahy, kdo je vinen smrtí jmenovaného. Velmi často je zde rozebírána vnitropolitická situace. Byl zde rozšířen názor o růstu vlivu opozice. Podle odsouzených posiluje váhu opozice emigrace, která je velmi vlivná a angažovaně ji podpoří mnozí vládní činitelé kapitalistických států. Diskutující dospěli k názoru, že dochází k patrnému posunu i v řadách KSČ. Uváděli, že došlo k silnému nárůstu počtu členů KSČ, což zákonitě přinese názorovou nejednotnost. S uspokojením bylo konstatováno, že se opět v práci strany začíná projevovat formalismus.¹⁸

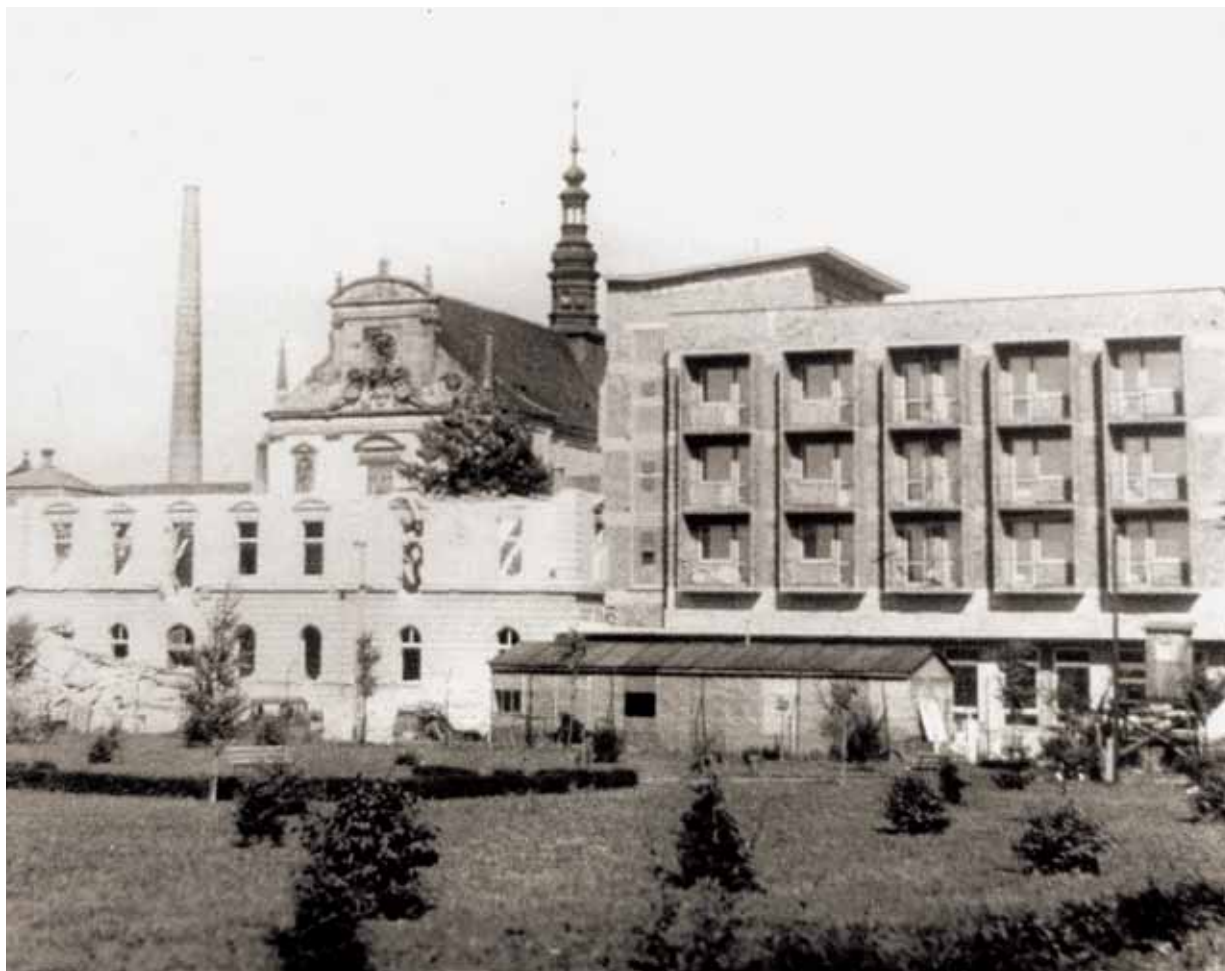
Osud Svazu nevolníků ve valdické věznici se naplnil v březnu 1977. Rozhodnutím Okresního soudu v Jičíně byli Antonín Vejvoda a Jiří Ťaptuch poslání na dvaacet a osmáct měsíců na oddělení zostřené izolace. Proti tomu podal vězeň Antonín Vejvoda odvolání. Sám sebe považuje za politickou oběť kampaně vedené proti Svazu nevolníků, protože veřejně vyjádřil podporu iniciativě Charta 77. Podle něj byl tím, že byl rozhodnutím soudu umístěn na zostřenou izolaci, dán důkaz o nedodržování lidských práv v Československu. V souvislosti s úmrtím Jana Patočky vyslovil obavu, aby jeho život nebyl ukončen podobným způso-

¹⁵⁾ KDH VS, f. OVO-SSNV – neuspoř.; operativní svodka SNV-ČSR, únor 1977, s. 4.

¹⁶⁾ Tamtéž, s. 5.

¹⁷⁾ Tamtéž, březen 1977, s. 2.

¹⁸⁾ Tamtéž, s. 3.

Věznice Valdice spolu s novou administrativní budovou v sedmdesátých letech minulého století.

Zdroj: KDH VS

bem. Je zajímavé, že právě vězni odsouzení za těžké kriminální zločiny se snažili o co největší politizaci vlastních případů. Jednalo se o zkušené vězeňské „harcovníky“, kteří se pravděpodobně domnívali, že nemají co ztratit. Vězeňská operativa ve Valdicích zjistila napojení uvedené skupiny na jednoho nejmenovaného příslušníka Sboru nápravné výchovy, který měl vynášet dokumenty skupiny ven. Jiná skupina vězňů v nápravně výchovném ústavu Valdice se chtěla údajně pokusit v průběhu

konání bělehradské konference upozornit hromadnou hladovkou na nezákonnosti ve výkonu trestu odnětí svobody a dostat informaci o tom do západních sdělovacích prostředků. I tuto akci měla vězeňská operativa ve Valdicích pod svou kontrolou.¹⁹

Ještě v květnu 1977 zaznamenali odsouzení zprávy jednak o propuštění Václava Havla a některých dalších osob z vazby, jednak o dopisu, který Václav Havel napsal generálnímu prokurátorovi. V této souvislosti se objevily úva-

hy, že Václav Havel si dopisem příliš nepomohl a bude pro svou činnost znovu uvězněn. Druhou diskutovanou věcí bylo udělení povolení k vystěhování Zdeňku Mlynářovi a jeho rodině. Obě dvě události vnímali odsouzení jako gesto československé vlády vůči tlaku demokratických států před zahájením bělehradské konference.²⁰ Ovšem to už byl jen jeden z dozvuků událostí spojených s Chartou 77 tak, jak je mohli vnímat vězni v československých vězeňských zařízeních.

¹⁹⁾ *Tamtéž*, s. 4.

²⁰⁾ *Tamtéž*, květen 1977, s. 3.